

Przejmowanie fabryk

20 lipca 2015

Argentyna to kraj tworzący swego czasu najbogatszą klasę średnią Ameryki Łacińskiej, który został doprowadzony do bankructwa w roku 2001. W tymże roku w USA rozwalono największe spółki pracownicze kraju. Amerykańska uwaga społeczna była jednak skupiona na zamach na WTC.

Zrujnowane fabryki to w istocie milczące pola walki. Samoobroną pracowniczą prowadzoną w formie obywatelskiego nieposłuszeństwa stał się międzynarodowy ruch fábricas recuperadas (przejmowania fabryk), który działa pod trzema hasłami: „Przejąć – Stawiać opór – Produkować!” Ruch odzyskał do 2004 r. 200 firm i tysiące miejsc pracy.

Film „The Take” Avi Lewisa i Naomi Klein (autorki antyglobalistycznej książki „No Logo”) opowiada o przejmowaniu przez pracowników upadłych fabryk po krachu finansowym w Argentynie. Winą za to autorzy filmu i jego bohaterowie obarczają bezwzględną ekspansję globalnego rynku. Film otrzymał w 2004 roku Nagrodę Amerykańskiego Instytutu Filmowego dla Najlepszego Filmu Dokumentalnego oraz nagrodę publiczności na AFI Fest.

„Walka robotników rozgrywa się w tle kampanii prezydenckiej, w której głównym kandydatem jest architekt zapaści gospodarczej w Argentynie – Carlos Menem. Jeśli wygra, fabryki wrócą do dawnych właścicieli, dla których znaczą one tyle, co sterta złomu do sprzedania. Robotnicy uzbrojeni tylko w proce i wiarę w demokrację, stają twarzą w twarz z szefami, bankierami i całym systemem. Prawdziwą bronią pracowników jest poparcie lokalnej społeczności.”

Film opowiada historię przejęcia pracowniczego (w drodze obywatelskiego wywłaszczenia) fabryki Zanon, po jej zamknięciu przez właściciela związanego z prezydentem Menemem. W

pierwszym okresie fabryka była okupowana. 2 marca 2002 roku 240-osobowa załoga wznowiła produkcję, działając bez żadnego kierownictwa (w oparciu o samorząd). Po przetrwaniu kryzysu, fabryka znów stała się dochodowa, wówczas dawny właściciel postanowił ją odzyskać.

Nazwa Zanonu (od nazwiska właściciela Luigiego Zanona) została zmieniona na FaSinPat, co stanowiło skrót „Fábrica Sin Patronos” (fabryka bez szefów). Film Lewisa i Klein powstał w 2004, czyli w okresie walki o fabrykę.

Nasiliła się ona w 2005, kiedy pracownicy zderzyli się z eskalacją przemocy. W marcu 2005 porwano i torturowano pracowniczkę firmy. Samorząd pracowniczy okazał się jednak skuteczny. Fabryka się rozwijała. W 2005 zatrudniono kolejnych 170 pracowników, łączne zatrudnienie doszło wówczas do 410 osób. Jest to tym bardziej godne uznania, że fabryka działała w trudniejszych warunkach: poprzedni właściciel płacił jedynie 20% pełnych kosztów za gaz i elektryczność; władze prowincji przez osiem lat nie składały żadnych zamówień w fabryce. Pracownicy docierali jednak bezpośrednio do ludności, przekazując swoje produkty bezpłatnie dla budynków użyteczności społecznej, organizując wydarzenia kulturalne. W 2005 załoga FaSinPat uchwaliła budowę kliniki zdrowotnej dla ubogiego regionu Nueva España, który domagał się jej od władz lokalnych od dwóch dekad. Została ona zbudowana w ciągu trzech miesięcy. Pracownicy finansowali także jadłodajnie i szpitale.

Ich batalia zakończyła się po ośmiu latach. 14 sierpnia 2009 lokalna władza legislacyjna większością 26 do 9 głosów przegłosowała przekazanie dawnej fabryki Zanon na rzecz kooperatywy pracowniczej. Jednocześnie lokalne władze wzięły na siebie spłatę dawnych wierzycieli fabryki z okresu władzy Zanona (równowartość ok. 7 mln dol.). Kooperatywa pracownicza była przeciwna temu rozwiązaniu, wywodząc, że wierzyciele (w szczególności Bank Światowy) byli współodpowiedzialni za wykołowanie zakładu w 2001.

Oby jak najwięcej zakładów, także w naszym kraju, zostało przejętych przez pracowników. Doświadczenia spółek pracowniczych z całego świata wskazują, że nie są one równie efektywne jak spółki monokratyczne – są efektywniejsze, a na dodatek bardziej sprawiedliwe społecznie i pożyteczne dla lokalnych wspólnot.

Autorstwo: Mariusz Agnosiewicz

Źródło: Racjonalista.pl

LINKI

1.

<http://tv.wolnemediamedia.net/filmy-dokumentalne/przejmowanie-fabryk/>

2. <https://www.youtube.com/playlist?list=PL38063B315F2487DA>

3. <http://en.wikipedia.org/wiki/FaSinPat>.

4.

<http://upside-down-world.org/main/argentina-archives-32/2052-argentine-factory-wins-legal-battle-fasinpat-zanon-belongs-to-the-people>

5.

<http://www.newstatesman.com/south-america/2007/08/argentina-workers-movement>

6.

<http://atlismta.org/online-journals/0809-journal-intervention/the-rise-of-worker-cooperatives-in-argentina>

7.

<http://roarmag.org/2013/05/vio-me-zanon-factory-argentina-greece>

8. <http://www.viome.org/p/polski.html>